

Köszöntés Szervátiusz Tibor 85. születésnapjára

Szervátiusz Tibor Kossuth-díjas, Magyar Örökség díjas és a délvidéki Aracs–Főnix-díjjal kitüntetett szobrászművész, az Árpád-pajzs kitüntetésnek is büszke tulajdonosa, a XX-XXI. századi magyar szobrászat európai rangú, nagy egyénisége! Munkásságának színhelye 1977-ig Erdély *Tündéerkertje*, amelyet az ezeréves Magyar Királyságról, az I. világháborút követően, erőszakkal szakítottak le. 1977-ben Szervátiusz Tibor, a ránehezedő politikai nyomás miatt, szülőföldje elhagyására kényszerült, és nem kis nehézségek árán sikerült Budapestre költöznie. S minden akadályoztatás ellenére sikerült a műveinek jelentős részét is áthoznia. Azóta a Nagyduna fölé emelkedő budai dombtetőn, az Erdély felé néző, maga tervezte, „erdélyi” házában él, a Csíksomlyói úton. Amíg az egészsége engedte, hihetetlen lendülettel alkotott. Ontotta a remekműveket, amelyek jelentősen hozzájárultak nemzetünk önbecsülésének a növekedéséhez, s így, közvetve-közvetlenül, a vörösteror bukásához. 1983. március 15-én, hat évvel a rendszerváltás előtt, a Budavári Palotában lévő Magyar Nemzeti Galériánkban nagy ünnepélyességgel nyílt meg az addigi munkásságát bemutató kiállítás. A megnyitó országos ünnep volt! A megnyitóbeszédet *Csoóri Sándor*, a Nemzet Művésze címmel kitüntetett, kétszeres Kossuth-díjas és kétszeres József Attila-díjas költő, esszéíró, politikus tartotta a Kupola alatt felállított, Szervátiusz Tibor *Tüzes trónon* című hatalmas Dózsa-szobra előtt. A máglyahalállal kivégzett hős székely vezér életnagyságot messze felülmúló, hegesztett vasból és vörösréz-ből készült csontváztorzója, amint éppen elszenvedi a vértanúságot, szíveket facsart! Az emberek megéreztek, hogy ez a művészi alkotás az 1000 éves magyar történelem minden csapását magában foglalja, s mindenekelőtt Trianon országsonkításának állít drámai emléket. DE: ebből a kezét-lábát elvesztett, üsz-

kös csontvázból hallatlan erő árad! Szervátiusz Tibor hitének, művészetének ereje! A lelkében élő honszeretet tüzét kivételes művészi tehetséggel leheli bele az anyagba! S sugározza Ady Endre próféciaját: „**De szellemét a tűz nem égeté meg!**” S a kiállítás után hat évvel ledől a magyar Parlament tetejéről a vörös csillag. Szervátiusz Tibor művészetének nem kis része volt ebben! Hitet, akaratot és lendületet adott a honfitársainak.

Csoóri Sándor a megnyitóbeszédében kiemelte: „Szervátiusz Tibor ezt a szobrot nem mintázta, nem faragta, hanem építette. Mint ahogy hidat, székesegyházat, Eiffel-tornyot... épít az ember... Műtermében három esztendőn át a mennyezetről csigák és láncok lógtak lefelé, s hegesztőpisztoly kékes és erőszakos lángja lobbant föl időről időre, hogy az összezsugorított teret ennek az új Dózsa-szobornak léte töltse ki. [...] Szervátiusz azért választotta a lenyűgöző, pusztulásra emlékeztető vas-réz-láng egyveleget, hogy Dózsa szobrot ne ideológiákból, ne történelemmagyarázatokból és ne hőselképzelésekből indítsa, hanem a halálból. A saját idegrendszerében fölhalmozott halálból: lássuk: mire megyünk, ha már semmi sincs, ha a bordarácok közé beesik az eső, benéz a csillag. A szobor, tehát, a kíméletlen üresség fölé épült, hogy uralkodjék!...” – hangzott a jeles író-honfitárs próféciaja. Majd így folytatta: „Ez a fémszobor minden eddigi Dózsa-értelmezést magába foglal, összesűrit, átlényegít, és nyitottá tesz. Nem egy test anatómiáját idézi föl, hanem egy *szellemét*. [...] Az anyag zsúfolt és tolokodó léte ellenére ritkán látni ennyire anyagtalan szobrot! [...] az egészet valami görcsös, életem-halálon túli akaraterő tartja össze. Nem is a csakazértis heve, valami más, valami egyetemesebb ellenállás. Az ölbe esett kézfejből, hihetetlen hittel, tíz ujj ágaskodik fölfelé!” – zárta beszédét Csoóri Sándor.

Szervátiusz Tibor műveinek a Magyar Nemzeti Galéria öt hatalmas termét betöltő sereg-szemléje két hónapon át országos zárandoklat színhelye volt. Az emberek töltekeztek a jeles szobrokból áradó nagy lelki erőből, a mély hitből és az igazi emberi tartásból.

Szervátiusz Tibor szíve átöleli a Kárpát-medence egész területén élő magyarságot! Minden honfitársa szenvedését, életáldozatát a sajátjaként éli át. A magyarság ellen elkövetett XX. századi népirtások mindegyike mélyen felborzolta a lelkét, és TETTRE készítette: Emlékművek tervezésére sarkallta, majd csak egyszer felállítják őket... Így született meg a **szabadkai emlékmű** terve. Nemzetünk nagy hitét az ezeréves történelmünk számos csodatettje megacélozta! Erre figyelmeztet a naponta, az egész világon déli 12 órakor felcsendülő harangszó, amely hirdeti, hogy Istennél semmi sem lehetetlen! 559 évvel ezelőtt III. Kallixtus pápa rendelte el a déli harangszót, előbb könyörgésként, majd a diadal után hálából, hogy 1456. július 22-én, három évvel Bizánc, a hatalmas Keletrómai Birodalom fényes fővárosának eleste után – amelynek megmentésére hiába igyekezett egész Európa összefogni – a magyarok, az országuk déli végváránál, Nándorfehérvárnál, amely ma Belgrád névre hallgat, világra szóló győzelmet arattak a törökök felett. Megmentették Európát a pusztulástól! S azóta már többször is, így 1956-ban és 1989-ben is, a **magyarság mentette meg Európát** a pusztulástól! S ezek ismeretében joggal bízhatunk abban, hogy a XXI. században is a magyarság, a Csonka-Magyarország fogja megmenteni Európát...

Szervátiusz Tibor az életét tette rá, hogy a magyarság prófétája legyen. Mélyen magáévá tette Petőfi Sándor művészi hitvallását: „*Ujabb időkben isten ilyen / Lángoszlopoknak rendelé / A költőket, hogy ők vezessék / A népet a Kánaán felé...*”

1983-ban a budapesti Magyar Nemzeti Galéria kiállításán Szervátiusz Tibor hatalmas oeuvre-je üstökösként tűnt fel a hazai művészet egén. A legteljesebb elismeréssel illették a kritikusok és a közönség egyaránt. Dicsérték érett, tiszta formavilágát, többszólamú művészetét, amely a legkülönbözőbb anyagokkal dolgozik, hogy prófétai üzenetét több hangnemben is megszólaltat-

hassa. A kemény andezitbe tömör, súlyos, erőteljes mondanivalót sűrít, a különböző fafajtákból faragott szobrokba is más és más gondolatot lehel, a csendes lírától a monumentális drámáig. A hegesztett, hajlított és öntött fémekből alakított kompozíció számára sohasem bravúros formai játék, hanem a szülőföldjén átélt, a nemzetét megsemmisíteni kívánó politikai rendszer minden korábbi elképzelést felülmúló kegyetlenségét megjelenítő új művészi lehetőség. Szervátiusz Tibor ezt az önálló művészi előadásmódját a hazai művészeti gyökerekből és lelkének mélységéből teremtette meg. Ezt érezte meg 1983-ban a Nemzeti Galéria kiállításának közönsége, majd ezt követően a további hazai tárlatok résztvevői – Budapest, Hadtörténeti Múzeum, Budapest-Kőbánya, Szeged, Kecskemét, Sopron. Majd az 1989. évi rendszerváltozás után, a külföldi bemutatkozások sorozata Berlinben (1992-ben külön a korábbi keleti és nyugati oldalon), Bécsben (1994), Rómában (1999), Párizsban (2001) bizonyosságot tett arról, hogy Szervátiusz Tibor magas színvonalú művészete a kortárs egyetemes művészet kiemelkedő fejezete.

Az idei, 85. születésnap alkalmából idézzük fel e kivételes művészi pálya főbb állomásait.

Szervátiusz Tibor 1930. július 26-án Kolozsvárott, Erdély ősi kulturális központjában látta meg a napvilágot. Édesapja, Szervátiusz Jenő, ugyancsak jeles szobrászművész volt. Ő és a baráti köre, a harcostársai: Kós Károly építész és író, Tamási Áron író, Reményik Sándor költő, Gy. Szabó Béla grafikus és sokan mások értették a déli harangszó üzenetét... Ők, akik a trianoni békediktátum után, amikor megkezdődött a nagyhatalmak, főképpen a francia kormány által támogatott román nacionalista diktatúra, nem menekültek el, hanem otthon maradtak, és segítették a kisebbségi sorsba taszított, jogaitól megfosztott, nagy szegénységbe kényszerített mintegy 2 millió magyar őslakosság hősies politikai küzdelmét a Romániához csatolt Erdélyben. Voltak olyanok is, mint Kós Károly, a neves építész, aki a magyar fővárosból, Budapestről tért haza szülőföldjére, Erdélybe, otthagya a budapesti Műszaki Egyetem Építésztechnológiai Karának tanári állását, szakmai karrierjét, hogy támasza legyen az erdélyi honfitársainak.

1930-ban, Szervátiusz Tibor születésekor, már tíz éve folyt a kemény küzdelem az európai kultúra élvonalába tartozó erdélyi magyarság és a – történelmük adottságai révén – lényegesen alacsonyabb kulturális fokon lévő románság állami szervei között. Ez utóbbi megjegyzés lényeges, mert a lakosság évszázadokon át békében élt a Kárpátok hágóin fokozatosan bevándorló bukoviniai pásztorokkal. Ellentétet közöttük csak a román nacionalista politika szított a XX. század elején. Magyarország ugyanis, mint a legtöbb állam, többnemzetiségű ország volt. Államalapító szent királyunk, István, a fiához írt Intelmekben alapelvként hagyta örökül, hogy *az egynyelvű ország gyenge és erőtlén*. A magyarság ezer év óta, és MA is, ezt az elvet vallja.

Szervátiusz Tibor szülei is a jogaitól megfosztott kisebbségi sors keserű kenyerét ették. Édesapja, Szervátiusz Jenő (1903–1983), ősi kolozsvári polgárok fia, bár jeles szobrászművész volt, csak vándor faragóként, bútorkészítő iparosként dolgozhatott. Fiatalon, huszonévesen 1925 és 1927 között három évet a saját erejéből Párizsban töltött, ahol a román Constantin Brâncuși (1876–1957) már ünnepezt szobrász volt. Szervátiusz Jenő, aki magyarnak vallotta magát, természetesen nem juthatott szóhoz a trianoni békediktátumot megfogalmazó Clemenceau államában. Megismerte azonban a kortárs francia művészetet, csodálta Maillolt, Rodint és a többieket, de fel sem merült benne, hogy kövesse őket. Látogatta a Rue du Temple-i iparművészeti iskolát, ahol a görög szobrok másolása mellett a kortárs művészekkel is kapcsolatba került. Örömmel látogatta a Louvre gyűjteményeit, főképpen az ősi asszír, perzsa, egyiptomi és görög művészet alkotásait.

1930-ban, amikor Szervátiusz Tibor a világra jött, a szülei Kolozsvár külvárosában éltek. Az édesapa műterme a fáskamra volt. Majd a megélhetés vándorútra kényszeríttette. Vitte magával a kisfiát is, aki a fadaragás mestersége mellett így ismerte meg szülőföldje, Erdély csodálatos hegyeit, falvait, városait és embereit. Ezek az emberek, a *székelyek*, a honfoglaló magyarok zárt egységben élő leszármazottjai, akik a magyarság legősibb hagyományait a leghívebben őrizték meg a századok során. Csodálatos lelki alkattal rendelkeznek: félelmet, megalkuvást nem

ismernek, gyors, éles észjárásúak, amelyhez a történelem a „furfangos” jelzőt illesztette. Kevés beszédű, mélyen elgondolkodó, bölcs emberek, akikben kivételes művészi tehetség lakik. Ősi énekeik, a dallamban és szövegben egyaránt, magas művészi fokon, hűen őrzik a keleti eredetünket és az évszázados küzdelmeink emlékeit. A székely embert a művészetek minden ága iránti nagy érzék jellemzi, amely ezeréves építészetükben és képzőművészetükben mindmáig tetten érhető. Szinte minden székely férfi művészen faragja a fát, aminek legfőbb bizonyága az otthonának pompásan faragott kapuja, a székely kapu, a napsugaras, ősi, keleti szimbolikát őrző díszítéssel. Bútoraik, kerámiatárgyaik és bőr-, valamint posztóruházatuk az ősök acélos jellemét, a történelem viharaiban megedződött hitet és bátorságot sugározzák ma is. Az asszonyok szőnek, fonnak és hímeznek, munkáik motívum- és színvilága örök derűt áraszt a XXI. században is. Ezek közé a bölcs, egyenes gerincű emberek közé tartozik Szervátiusz Tibor.

Iskoláit szülővárosában, Kolozsvárott, Erdély fővárosában végezte, az Európa-szerte becsült nagy magyar szellemek Parnasszusán – akik közül említsük most csak Kolozsvári Márton és György XIV. századi szobrászokat, akik az európai gótikus szobrászat kiemelkedő egyéniségei, és nevezzük meg az utolsó két évszázadból csak a két Bolyait, a világhírű matematikusokat, Farkast (1775–1856) és a fiát, Jánost (1802–1860). A nevüket viselő, európai jelentőségű kolozsvári magyar egyetem 1959-ig fennállt. Ekkor szüntette meg Ceauseșcu diktatúrája katonai és rendőri erővel. Az 1930-as években azonban még – minden politikai nyomás ellenére – Erdély magas szintű kulturális légkörét híven őrizték a magyar egyházi iskolák, így a kolozsvári piaristák is. Itt szívta magába Szervátiusz Tibor, az elemitől az érettségiig, az európai és a magyar művelődés ezeréves szerves egységét. A piaristák iskolájától csak két évig volt távol, 1941–1943-ban, amikor az 1940. évi II. bécsi döntés értelmében visszacsatolták Magyarországhoz az elszakított területek egy részét, így Erdély jelentős részét is, és Szervátiusz Jenőt meghívták Csíkszeredára, a KALOT-főiskolára tanárnak. Tibor tehát 11–13 évesen Csíkszeredán a Segítő Szűz Mária Gimnáziumnak volt a diákja. Ezek az évek, amelyek

szárnyat adtak a Kárpát-medence magyarságának, döntő jelentőségűek voltak Szervátiusz Tibor egész életére, művészetének formai és tartalmi kibontakozására egyaránt.

Csíkszereda szomszédos Csíksomlyóval, a székely művelődés, a székely szellemi élet fellegvárával, a ferencesek ősi Mária-szentélyével, Erdély legfőbb búcsújáráhelyével. 1567 óta a pünkösdi nagybúcsún itt ad hálát Erdély népe, a gyergyói és a csíki székelyek, valamint a gyimesi és a moldvai csángók az akkori nagy székely katonai győzelemért a Napba öltözött Boldogasszonynak. A 227 cm magas kegyszobor, amely az idén, 2015-ben ünnepli 500 éves fennállását, remekmű, aranyozott faszobor. Az Istenanyát mint a Magyarok Nagyasszonyát, Királynőjét jeleníti meg, a fején koronával, jobbában a jogarral, balján az isteni gyermekkel, a Világ Urával és megváltójával. Alakját a nap fénylő sugarai övezik, lába alatt a holdsarló, amely a gonosz feletti győzelmére utal, és a fejét 12 csillagból álló koszorú kíséri, ahogy a Biblia Jelenések könyvének látomása leírja az Istenzülőt.

A székely nép ősi, Keletről hozott, pogány Nagyasszony-kultusza, a Babba Mária tisztelete itt, Csíksomlyón él a legelevenebben, egybeolvadva a keresztény Mária-tisztelettel. A magyarság Mária-tisztelete sajátos helyet foglal el a kereszténység Istenanya kultuszában. Első királyunk, Szent István 1038-ban az akkor már több száz éves keresztény európai államok közül *elsőként* ajánlotta országát az Istenanya oltalmába. Ez az akkori uralkodóktól idegen, határtalanul nagy bizalom az Istenzülőbe, az Ő gondviselő hatalmában és szeretetében, csak a nemzete isteni eredetének biztos tudatában élő magyar fedelmi sarj, Álmos és Árpád leszármazottjának gondolatában születhetett meg. A magyarság isteni eredetének, kiválasztottságának hite ezer éve élteti nemzetünket, amit a történelme számos bizonyítékkal folyamatosan erősít. Erről az eleven hitről szerzett az egész életére kiható élményt Csíkban, 1941–1943-ban, a II. világháború egyre tornyosuló felhői közepette a tizenéves Szervátiusz Tibor.

A boldog éveknek hamar vége szakadt. Az édesapát 1944-ben behívták katonai szolgálatra, kivitték a frontra, Németországban a háború végén angol hadifogságba került, onnan csak

1946-ban tért haza, Kolozsvárra. Közben a fiú Budapestre került, egy menekülttáborban élte át Budapest ostromának pokoli borzalmait. Majd hazatérve Kolozsvárott érettségizett 1949-ben. A román állam az ő továbbtanulását is akadályozta, mint minden tehetséges magyar fiatalét. De a következő évben már sikerült felvételt nyernie – az átütő tehetségét bizonyító vizsgamunkával – a Kolozsvári Képzőművészeti Főiskolára. Itt kapott szobrászművészi diplomát 1955-ben. Az 1950-es években, a szovjet megszállás alatt élő országokban a szocialista realizmusnak nevezett programművészet volt a kötelező irányzat, amely az alkotás formáját és tartalmát is meghatározta. Szervátiusz Tibor legfőbb mestere az édesapja és a székely népművészet, valamint az európai horizontú magyar műveltség volt, amelyet az erdélyi magyar szellemi élet vezéralakjaitól kapott.

A korai művei közül vessük tekintetünket a két, Kolozsvár főplébánia-temploma számára készült alkotásra. 1957-ben, az '56-os szabadságharc vérbefojtását követő évben mintázta meg a *Pietàt, a keresztről levett, halott Krisztus siratását* ábrázoló mészke domborművet és a *magyar szent királyokat* megjelenítő három zárókövet az ősi templom számára.

Szervátiusz Tibor 110 cm átmérőjű tondóban fogalmazta meg a halott Krisztus levételét a keresztről. A tondó magasságát, a függőleges tengelyben, teljesen kitölti Krisztus élettelen teste, amelyet már éppen levettek a keresztről. A súlyos testet Arimateai József minden erejét megfeszítve és emberfeletti lelki fájdalommal tartja fel a vállával és a karjával Krisztus jobbán. A hatalmas, rogyadozó, halott testet a lábánál a tondó kerete támasztja meg. A dombormű jobb oldalán a Fájdalmas Anya, Jézus fiatal édesanyja, a szívében zokogva, összeszorított ajakkal és mélyen zárt szemmel, befelé sírva simul a „Világnak Világához”. Ő a bibliai erős asszony, aki erős jobbával, férfias kezével segíti fia testének feltartását. A műből hihetetlen erő, eget-földet átható, kozmikus dráma, valódi világmegváltás árad! Áldozat, halál, amelyből isteni, új világ, örök élet születik. A műben benne van a kereszténység hitének teljessége! Immár fél évszázada fogadja az embereket a templom bejáratánál. A hitetlennek is földbe gyökeredzik a lába e dombormű előtt. Miért? Mert remekmű!

Szervátiusz Tibor további fontosabb művei az 1950–1970-es évekből, vagyis amelyek még Erdélyben készültek, a következők:

A *Kolozsvári Krisztus*, a három méter magas, hegesztett vasból, 1964-ben készült, expresszív erejű keresztre feszített Krisztus-ábrázolás. Az önmagát kiüresítő, az emberiség megváltásáért az életét feláldozó Istenfia a széttárt csontvázkarjával és az égnek meredő kifeszített ujjával 2000 év óta együtt szenved az emberiséggel, szeretetből. Értelmet ad a szenvedésünknek!

A *Szülőföldem: Erdély* című hegesztettvas kompozíció (2,5 × 2,5 m) a Ceauseşcu kommunista diktatúrájának börtönrácsai mögött sínylődő magyar hazafiakat jeleníti meg 1964-ben. Összeszorított ajakkal, hősiesen kitaranak az elveik mellett. Nem adják fel, nem lesznek árulók!

A mádэфalvi veszedelem emlékére készített *Székely Pietà* (1965, Kolozsvár, Szervátiusz Múzeum, Szent Mihály-plébánia) 3 m magas tölgyfahasábra zárva állítja elénk a székely asszonyok keserves fájdalmát, gyászát a fiúk, a férjük elvesztése miatt.

Móricz Zsigmond igaz, tiszta jellemét kétszer is megmintázta Szervátiusz Tibor az 1960-as években. A XX. század első felének egyik legkiválóbb magyar prózaíróját, a magyar paraszti lélek, a magyar népi hős egyetemes irodalmi értékű mesterét az érckemény, fekete fényű *andezitből* és *homokkőből* is megjelenítette. Az andezitből készült Móricz-mellszobor a *Kolozsvári Magyar Színház* előterében hirdeti a magyar szellem ősi erejét és sajátos küldetését a népek nagy családjában. A honfitársainkat a helytállásra, a kitartásra lelkesíti itt immár fél évszázada!

A jeles népi írónk homokkőbe lehelt szelleme a 70 cm-es homokkőgömbben mint a fénylő napkorong világít a Kárpát-medence magyarságának egén. A mű ma már a budapesti Magyar Nemzeti Galéria kincsei közé tartozik.

Ady Endre a XX. század első két évtizedének legnagyobb magyar költője, aki az Erdély közeli Szatmárcsekéről és Nagyváradról indult el Magyarország fővárosába, Budapestre, hogy „Új időknek új dalaival” új életet adjon a magyar léleknek, Szervátiusz Tibor nagy példaképe. A kortársak süketsége nem tántorította el. A *szilfából* faragott emberközeli Ady-portré (1963, 100 × 60 cm)

Nagyvárad, a Kőrös-parti Athén Ady Múzeumából sugározza az európai horizontú magyar költő szellemiségét, az *andezit-Ady* (1956–1968) pedig a költő rendíthetetlen elszántságát, biztos hitét időtlenül, örök érvényűen jeleníti meg.

Tamási Áron farkaslaki síremlékét Szervátiusz az édesapjával együtt faragta 1971–1972-ben. A három méter magas trachittömb oldalain a kiváló székely író népi hősei balladai tömörséggel jelennek meg.

A segesvári csatában eltűnt, lánnglelkű forradalmár költőnk, *Petőfi Sándor* alakja sokat foglalkoztatta Szervátiusz Tibort. 1973-ban a *költő halott alakját* három és fél méter magas égetett tölgyfahasábrban mintázta meg. Majd *Petőfi Erdélyben* címmel négy és fél méteres égetett ecetfába lehelte bele a segesvári csatában megsebesült eszményképe alakját.

Szervátiusz Tibor különös tisztelettel és szeretettel viseltetik *Bartók Béla* iránt.

Többször megjelenítette a magyar népdal felfedezőjének a szívében élő képét. Bartók Béla már 1906-ban megjelentette – Kodály Zoltánnal együtt – a *Magyar népdalokat*, és 1932-ben önálló kötetben kiadta a *Székely dalokat*, és ezek ősi dallamkincsét beépítette az általa komponált művekbe, és rajtuk keresztül a kortárs egyetemes zenekultúrába. Ő az a magyar génius, akit már 1904-től megismert és elismert Európa, majd 1940-től Amerika, ahová a világháború elől emigrált.

Az 1965-ben mintázott, mészkőből készült Bartók-portrét élesen metszett, tömör, zárt formák jellemzik. A népdalok pentatonra épülő egyszerűsége és tisztasága sugárzik a lyukacsos felületű, egyszerű, fehér mészkőbe mintázott arcra. A zene anyagtalán, tiszta szellemi világának szuggesztív ereje árad a két sötét szemgödörből: a transzcendencia valósága és ugyanakkor titkokkal teli mássága. A művész így vall e szobráról: „*A kontrasztra alapoztam, a külső, lefojtott, feszült, szuggesztív nyugalomra és a belső, robbanékony, bonyolult szerkezetű érzésvilágra. Diszharmóniára a harmónián belül. Elvontság, a szellemi ember gondolati és fizikai fegyelme, a zene légies anyagtalansága, testi betegsége és gyengesége, amit a kísértetiesen fehér mészkő sugall. [...] Minden embersége ellenére ember az embertelenségben, hazájában, a nagy világban*

bolyongó, világvárosokban is nagy magányos szóló szonáta hegedűre.”

Szervátiusz Tibor is – a Cantata profanához hasonlóan – magyarul kíván szólni, egyetemes értékűen. Az ars poeticáját így fogalmazta meg:

„Magyarnak születtem, a művészetet is anyanyelvemen kell beszélnem.

Vállalom népem hagyományait, sorsát, történelmét, múltját, jelenét és jövőjét.

Keleti szép örökségünket Nyugatba öltöztetve, a Nyugat figyelmét magunkra irányítva, a szobrászat nyelvén erről akarok szólni.”

S ma, a több mint fél évszázados alkotómunkára visszatekintve, magunk előtt látva a köztereinken és múzeumokban álló Szervátiusz Tibor-műveket, boldogan mondunk köszönetet a művésznek, hogy magas színvonalon valósította meg a célját a magyarság javára!

Szervátiusz Tibor mélyen filozofikus egyénisége, drámai lelkülete és művészi vénájának expresszív ereje kivételesen nagy jelentőségű életművet teremtett. Művésze egyszerre *konkrét* és *elvonat*. Mindenkor figuratív, de jelentése túlmutat az ábrázolás konkrét tartalmán, és a mindenséget átfogó szimbólum megtestesítőjévé válik. A *szellem* hatalmas erejét, szépségét, magasrendűségét, elpusztíthatatlanságát mutatják be művei. Mindezt nagy hitelességgel teszi, mert élete sok testi-lelki szenvedése árán mélyen meggyőződött a szellem, a lélek értékeiről. Gondoljunk csak portréinak sorára: *Ady Endre, Móricz Zsigmond, Bartók Béla, Petőfi Sándor, Németh László, Kós Károly, Jókai Mór, Márton Áron, Rajeczky Benjámín*, és nem utolsósorban a Gellért-hegyi *Szabó Dezső* portréjára. Mindegyik arc egy kivételes szellem, egy nagy egyéniség erőteljes megjelenítése, újjáteremtése! Mert a művészet TEREMTÉS – vallja Szervátiusz Tibor. A művészet szent dolog! Isteni üzenetet közvetít! Utat mutat, és konkrét feladatra sarkall!

Szervátiusz Tibor sokszínű munkásságában jellegzetes csoportot képeznek az erdélyi népi fafaragásból táplálkozó, az anyaság dicséretét zengő „*kis bálványok*” és Madonna-szobrok, kis és nagy méretben egyaránt. Ezeket megkülönböztetett örömmel faragta ifjú korától kezdve. Az életnagyságú **Festett Madonna** 1960-ból egyértelműen jelzi, hogy művészetének legmélyebb gyökere az erdélyi népművészet. A fiatal

édesanya messzire tekintő, az örök életet sugárzó égszínkép szemével, magas homlokával, fején, a fehér kendő felett magas aranykoronával, boldogan mutatja isteni gyermekét a világnak. A toronyszerű koronáját palmettalevelek ékesítik, a honfoglaló magyarság legkedveltebb díszítőmotívuma. Ő az ősmagyarok vallásában központi szerepet betöltő Babba Mária, a Magyarok Nagyszonya. Ez az egyetlen szobra a művésznek, amelyet befestett. Talán ezzel is a nagy tiszteletben álló kegyszobrokat kívánta idézni, mindenekelőtt a Csíksomlyói Madonna aranyozott-festett csodáját. De Szervátiusz Madonnája új hajtás az ősi gyökérből. Szerény és szegényes öltözetű fiatal anya. Köpenye sincs. Ruhája színe sem az ég kékje, hanem a remény zöld színe. Reményteli tekintettel, az ősi, fejedelmi aranykoronával és az isteni gyermek erőteljes alakjával a magyarság biztos jövőjébe vetett hitet sugározza.

Az 1989. évi rendszerváltás nagy határátkelő volt a művész és minden magyar számára. Az örök érvényűnek vélt szovjet kommunista diktatúra összeomlott! A megszálló katonaság távozott! Elérkezett a szabadság várva várt ideje. Szervátiusz Tibor alkotóereje új lendületet kapott. Az 1980–1990-es években minden figyelmét a 896. évi honfoglalás millenniuma, majd a 2000. évi nagy jubileumunk, az 1000. évi államalapítás, királykoronázás millenniuma kötötte le. Jól tudja, hogy nincs még egy nemzet Európában, amely ezeréves töretlen, egységes történelemmel rendelkezne!

Számos megbízást kapott. Az elkészült emlékművek a magyar szobrászat kiemelkedő alkotásai, és az el nem készült tervek örök fájdalom a művészeti életünk számára. Az emlékművek egyik csoportja derűs hangvétellű, békét és szeretetet áraszt, mint Esztergomban, a párkányi híd lábánál álló, *Hídoltalmazó Boldogasszony* (2001), a *Tamási Áron-emlékmű* Farkaslakán (1971–1972), az 5 méteres *Csongrádi életfa* (1981), *Rajeczky Benjámín* pásztói emlékműve 1992-ből, a *Márton Áron-emlékmű* Csíkszentdomokoson (1996) és a millenniumi emlékművek: Kőbányán, a Szent László téren álló *Magyar Oltár* monumentális köszikláiban megjelenített *Napba öltözött Magyarok Nagyszonya*, a Turultól származó *Árpád* fejedelemmel

és a kereszténységet meghonosító *Szent István* királyunkkal (1994–1996), vagy a győri Püspök-várban a *Boldogasszonykő* (2000) elnevezésű carrarai márvány dombormű, amely a Madonna lábánál térdeplő Szent István királyunkat jeleníti meg.

Az emlékművek másik csoportja tragikusan drámai hangvételű, mint az *orosházi Történelmi emlékpark a Fájdalom kapujával* 1991-ből, a *Nagymarosi Pietà* (1995), a *Székely Pietà* (2001, Szárazajta, Budapest, Vármegye Galéria), *Csík-madaras* 48-as honvédtisztjének sziklák közé zárt emlékműve (1996) és a *szabadkai* emlékmű terve.

Szervátiusz Tibor dūr- és moll-hangvételben megfogalmazott művei egyaránt életerőt kívánnak önteni honfitársaink szívébe, hogy új lendülettel építsük a magyar jövőt!

Szervátiusz Tibor számára a *fa*, a *kő* és a *fém* anyaga egyenrangúan fontos. A könnyebben fagragható fa az élet ereit és barázdáit is láttatni engedi, ezért a művész lírai alkatának legalkalmasabb kifejezőeszköze. A *kő* a monumentalitás, az időtlen öröklét, a rendíthetatlenség megjelenítésére alkalmas. A kettő szervesen összetartozik Szervátiusz Tibor művészetében! S jelentősen gazdagodik a művészi kifejezés a fémek alkalmazásával, a bronz fény-árnyék adta lehetőségeinek, valamint a vas hegesztésének nagy leleményességgel való változatos felhasználása.

Valamennyi művének legfőbb üzenete: Nemzetem, biztos alapokkal rendelkez! Hős őseid vére benned él! Erre építsd a jövődet: az ősmagyarok és a kereszténység hitének egységére!

Szervátiusz Tibor szenvedélyesen szerető magyar lelkének egyetlen célja öntudatra ébreszteni honfitársait. A művészet expresszív erejével felmutatja népünk történelmének hiteles embezeit, akiket követnünk kell, ha élni akarunk! Szobraiban megeleveníti testi-lelki szenvedéseiket, hitüket, akaraterejüket, amely győzelemre vezette őket, még a látszólagos vereségek ellenére is. Példájuk követésével a XXI. század magyarja is boldog és győztes lesz!

A **Magyar Oltár** (1994–1996), Budapest, Kőbánya, 5 m × 7 m × 2,5 m

Tekintsünk Szervátiusz Tibor sok-sok jeles emlékműve közül behatóbban a *kőbányai millenniumi emlékműre*! Már a hely kiválasztása

is üzenet: *Lechner Jenő*, az újkori magyar építészet legeredetibb és egyben az egyetemes építőművészet egyik legkiválóbb mestere által tervezett és *Szent László király*, a magyar és az egyetemes történelem óriása tiszteletére szentelt templom előtti téren fogad bennünket Szervátiusz Tibor fénylő süttői mészkőbe lehelt remekműve, amely az 1100 éves történelmünk pilléreit jeleníti meg. Az emlékműnek a művész a *Magyar Oltár* nevet adta. Az 1100 éves történelmünk tehát, áldozati oltár, amely a magyar hősök sírdombján áll. Ezen a síron a *remény* életerős, zöld füve sarjad! Az oltárt az előterében két hatalmas sziklába vésett isteni lény, a *csodaszarvas* őrzi. Ők a halhatatlanság, az örök megújulás jelképei. Felettük olvasható a történelmünk két fontos évszáma: 896: a Kárpát-medencei honfoglalás és annak 1100. évfordulója, az emlékmű felállítása: 1996! Ezek mögött jelenik meg történelmünk három hatalmas pillére, három vakítóan fehér, négy méter magas kőhasábra foglalva, amely az ábrázoltak örök dicsőségét hirdeti. Középen a *Magyarok Nagyasszonya*, a *Napba öltözött Asszony*, a győzelmes Istenanya jelenik meg. Erre utal a lába alatt a *hold*, amely egyben az újjászületésnek is a jelképe! A fején a honfoglaló őseink sajátos díszítőmotívumából, a halhatatlanságot jelképező *palmettalevelekből* alkotott hármaskorona. Jobbjában a tulipános jogart, baljában az isteni gyermeket tartja, és egyidejűleg, mindkét kezét oransként, az ég felé emeli. Könyörög a nemzetünkért! A gyermeke is ezt teszi! Ő is mindkét kezét kitarja a Teremtő Isten felé. Arcán az örök szeretet archaikus mosolya, amelyet ékes nyaklánc, a sokszoros gyöngysor emel ki. Derékát a honfoglaló fejedelmi sírokból ismert díszes övcsat fogja össze. Egész alakját az Isten *napjának* lángnyelvei kísérik! Ő az Istenanya, az ősmagyarok *Babba* Máriája, a magyarság éltető napja. Ezt hangsúlyozza a Boldogasszony felett megjelenő, forgó napkorong, a dinamikusan áramló sugarakkal, amely az Oltár mindhárom alakját egységbe fogja a mintegy három méter magas, egyenlő oldalú háromszögű kötömbön. A nap az Istenség, a dicsőség, a győzelem, a halhatatlanság jelképe!

A Magyarok Nagyasszonya jobbán *Árpád vezérünk* jelenik meg. A magyarságot nemzeté kovácsoló küldetését és erejét Istentől kapta. Erre utal a feje felett megjelenő isteni lény, a *tu-*

ruľmadár, a magyarok mitikus őse, aki hatalmas szárnyával oľtalmazza kiválasztottját. Árpád a kezében *Attila kardját* tartja, keményen, marokra fogva. Ez az Istenőtől kapott, legyőzhetetlen kard, Mars hadúr kardja, amelyet Attila talált meg csodálatosan. Árpád vezérünk ezzel a karddal vezette be nemzetünket a Kárpát-medence szent földjére. Árpád csúcsos sisakját is a győzelem jelképei, a holdsarló és a napkorong ékesítik, nyakékén is, a harci vértje felett, a szétterjesztett szárnyú *sólyom*, a Napisten, a halhatatlanság jelképe. Árpád vezér mereven szembeforduló, kemény állása és tekintete az *isteni küldetésébe* vetett rendíthetetlen hitet sugározza.

A Boldogasszony balján az államalapító, első királyunk, *Szent István* áll. Tekintete és egész alakja rokon a Boldogasszonyéval és Árpád vezérével. Ő egyenes ágú leszármazott! Ő a folytatás! Szervátiusz Tibor hangsúlyozza, hogy NINCS lényegbeli különbség közöttük! István ugyanannak a Teremtő és a világot fenntartó Istennek a küldötte, mint a Boldogasszony és Árpád vezér. István fején az ékköves, fénylő, zománcdíszes *Szent Korona* Krisztus, az angyalok és szentek ábrázolásával és a tetején a kereszttel ugyanannak az Istennek a védelmét biztosítja István és népe számára, mint a turul Árpád számára. István király jobbában az ősi jogar, a magyarok pusztai vándorlásából hozott, kristálygömbbe vésett három oroszlánna, az isteni erő és hatalom jelképe. István baljában az országalma a kettős kereszttel – a Szent Koronához hasonlóan – az új hit, a kereszténység Istenének védelmét jelzi. István övét és palástját összetartó csat a honfoglaló ősök öröksége, díszes palástja pedig a menyeyi Jeruzsálem dicsőségében élő Istent és angyalait, szentjeit jeleníti meg. Az 1031-ben készült remekmű mindmáig nagy becsben álló nemzeti ereklyénk.

A pogány hitre épült keresztény magyarság 1100 éves történelme Isten különös gondviselésének bizonyossága. Biztosíték a JÖVŐ számára, ha hűek maradunk őseink hitéhez!

A művész kiemelkedő alkotása az **orosházi Történelmi emlékpark a Fájdalom kapujával** 1991-ből, amely minden borzalom ellenére nem a kétségbeesést, hanem az **erőt, a hitet** sugározza. A park elején félkörben elhelyezett közepes sziklákon a történelmünk évszámai: 1848, 1920,

1944, 1956. Ezek között jutunk a Fájdalom kapujához, amelyet két öt méter magas szikla képez, amelyek a város régi harangját tartják, amelyet a menekülő lakosság magával vitt. A kapuban egy siratóasszony, a *Fekete Madonna* bronzszobra áll. A kapun áthaladva jelképes temetőbe érkezünk, amely kőkeresztjei 1241-et, 1526-ot, 1541-et s a további tragikus évszámainkat hordozzák. Továbbhaladva felcsillan az arannyal kiemelt évszám egy hatalmas sziklatömbön: **1991**, amikor az utolsó szovjet katona is elhagyta hazánkat.

Esztergomban 2001-ben az újjáépített Mária Valéria Duna-híd avatására állították fel a híd esztergomi feljárójánál Szervátiusz Tibor **Híd-oltamazó Boldogasszony** elnevezésű fénylő fehérmárvány szobrát. Nemeskürty István mint a millenniumi ünnepek biztosa rendelte meg a művésznél az esemény nagyszerűségéhez illő emlékművet. Szervátiusz Tibor a Biblia Jelenések könyvének Napba öltözött Asszonyát egyécsítette a honfoglaló magyarság napkultuszához kapcsolódó Nagyboldogasszony alakjával. A szobor ragyogó fehérmárvány tömbje már önmagában is a napra utal. Ebbe véste bele a művész a holdsarlón, a csodaszarvaskorong felett álló Boldogasszony alakját, aki az isteni gyermekét szoroson magához öelve, mosolygó kerek arccal fordul a néző felé. Alakját a nap lángnyelvei kísérik, fején palmettadíszes korona, arcát csillagdicsefény övezi, ruháját tulipánok ékesítik. Ő az ég és a magyarok királynéja. Őt dicsőíti a márványhasáb két oldalán olvasható ősi magyar himnusz. A Napba öltözött Istenszülő hozza el a XXI. század magyarjainak is az Örök Napot, az Élet Urát, hogy az őseink sziklaszilárd hitével szüntelenül dicsőítsük Őt!

„*A Magyarok Nagyasszonya gyermekkoromtól kezdve része lett életemnek. Édesanyám az ő oľtalmába ajánlott engem. Ez kísért aztán végig egész életemen, az ő szolgálata és szeretete. Életemben sokszor fordultam hozzá fohászaimmal*” – vallja Szervátiusz Tibor a *2009-ben a Kairosz Kiadó Magyarok lenni sorozatában megjelent interjúkötetében*.

2006-ban avatták fel a Nagy-Duna partján, Táton, Esztergomtól 8 km-re az Ister-pár fénylő fehér kőszobrát. A Duna ősi neve Ister, ez a név cseng vissza Esztergom nevében is. Ő a szerelem ősi mezopotámiai istennője, aki Szervátiusz

Tibor szobrán Dumuzinak, az élet fiának a jobb-
ján ül. Dumuzi a termékenység, a bőség, a fényt
hozó, a jó pásztor sumer istensége. Az egymás
íránt szerelmet sugalló istenségek időtlen szobrai
erőt sugároznak. Fejükön az égitesteket, a napot
és a holdat tartják, a székelység ősi szimbóluma-
it. A nap nyolcszögű csillaga rásimul a hold sarló-
jára, ami a termékenységet jelképezi, az asszony
és a férfi egységét. Őrzik a Dunatáj békéjét. A
férfi korszót tart a kezében, amelyből az élet vize
bugyog. Az asszony az új életet, a gyermeket
tartja az ölében. Alakjukból nyugalom, derű, ki-
egyensúlyozottság árad. Az élet csodáját hirde-
tik, az örök életet dicsőítik.

Ősi sumer ihletettségű a *budapesti Taverna Szálloda* belső udvarának dekoratív szoborkom-
pozíciója is a belváros Váci utcájában. A keleti
táncosnőt idéző, kettős arcú *Szőlőistennő* a
kezében szőlőfürtöket tart. Tulipánforma övezi,
amelyben a termékenység ősi szimbólumai, a
kígyó és a forgó nap látható. A fából készült,
aranyozott mű vidámságot, örömet áraszt.

A tragikusan fájdalmas, ám mégis mindig győ-
zedelmeskedő magyar sorshoz tartozik több el-
nem készült, tervben maradt alkotás is. Ilyen az
Aradi vértanúk emlékművének a terve, amelyet
a budai várba, a Szent György térre tervezett, a
Kőrösi Csoma Sándor-emlékmű terve és minde-
nekelőtt a *Szent Korona-emlékmű*, a Hadak Út-
jával, mely a Dunán ívelt volna át, és a folyó két
partján egy szkíta szarvasból szökött volna a ma-
gasba. „*Ezt csillogó, rozsdamentes acélból szer-
kesztettem volna, szabálytalan csillagok özöne
egy vastag szerkezeten. Alatta, a vízből egy ha-
talmatlan szikla emelkedett volna a folyó közepén,
s rajta mintegy tíz méteres nagyságban állt volna
Boldogasszony bronzból készített alakja. A Tejút
fölött a Szent Korona hű mása ragyogott volna
egy sugárkévében. Azt szerettem volna, hogy le-*

*gyen egy olyan szimbóluma a fővárosnak, mint
Párizsnak... Nem valósulhatott meg, sem akarat,
sem pénz nem volt hozzá”* – mondja a művész.
Ám mint tudjuk, a tiltások ideje is lejár egyszer.

Szervátiusz Tibor 2003-ban édesapja,
Szervátiusz Jenő szobrászművész emlékére, a
100. születésnapja alkalmából alapítványt ho-
zott létre és díjat alapított. A kuratórium elnöke
a művész felesége, Klára asszony. A díj célja,
hogy ráirányítsa a figyelmet a Kárpát-medencé-
ben születő magyar művészetre, magyar művé-
szekre. A díjat a kuratórium évente adja át olyan
képzőművészeknek, akik a nemzeti kultúra gyö-
kereit felmutató, magas színvonalú művészetet
hoznak, hoztak létre. A díjátadás a budai várban
művészeti életünk jeles eseménye. 2005-ben
**Gyurkovics Hunor szabadkai grafikus és fes-
tőművész** vehette át a díjat. Szervátiusz Tibor
művészi hitvallásából fakadt a díj alapítása: „*Leg-
fontosabb dolgunk helyreállítani az igaz értékek
rendjét... A globalizmussal ellentétben úgy gon-
dolom, csak az az Európa marad fenn, amelynek
minden nemzete megőrzi hagyományát, identitá-
sát, s ezt adja a közösbe... Magyarország szel-
lemi nagyhatalom. A mi kultúránk Európában, de
a világban is külön színt. Szépen ötvözi keleti
örökségünket a nyugati törekvésekkel, hatások-
kal. Ezt kell megőriznünk, felmutatnunk. Ez a mi
igazi erőnk”* – vallja Szervátiusz Tibor.

A délvidéki magyarság az ARACS folyóirat
szerkesztőségével nagy tisztelettel és szeretettel
köszönti Szervátiusz Tibor szobrászművészt, a
XX-XXI. század magyarságának lánglelkű apos-
tolát a 85. születésnapján. Köszönjük, hogy érc-
ben, kőben, márványban, vasban és fában elénk
állította hős példaképeinket, amelyek nagy báto-
ritást jelentenek számunkra életünk mindennapi
helytállásában.